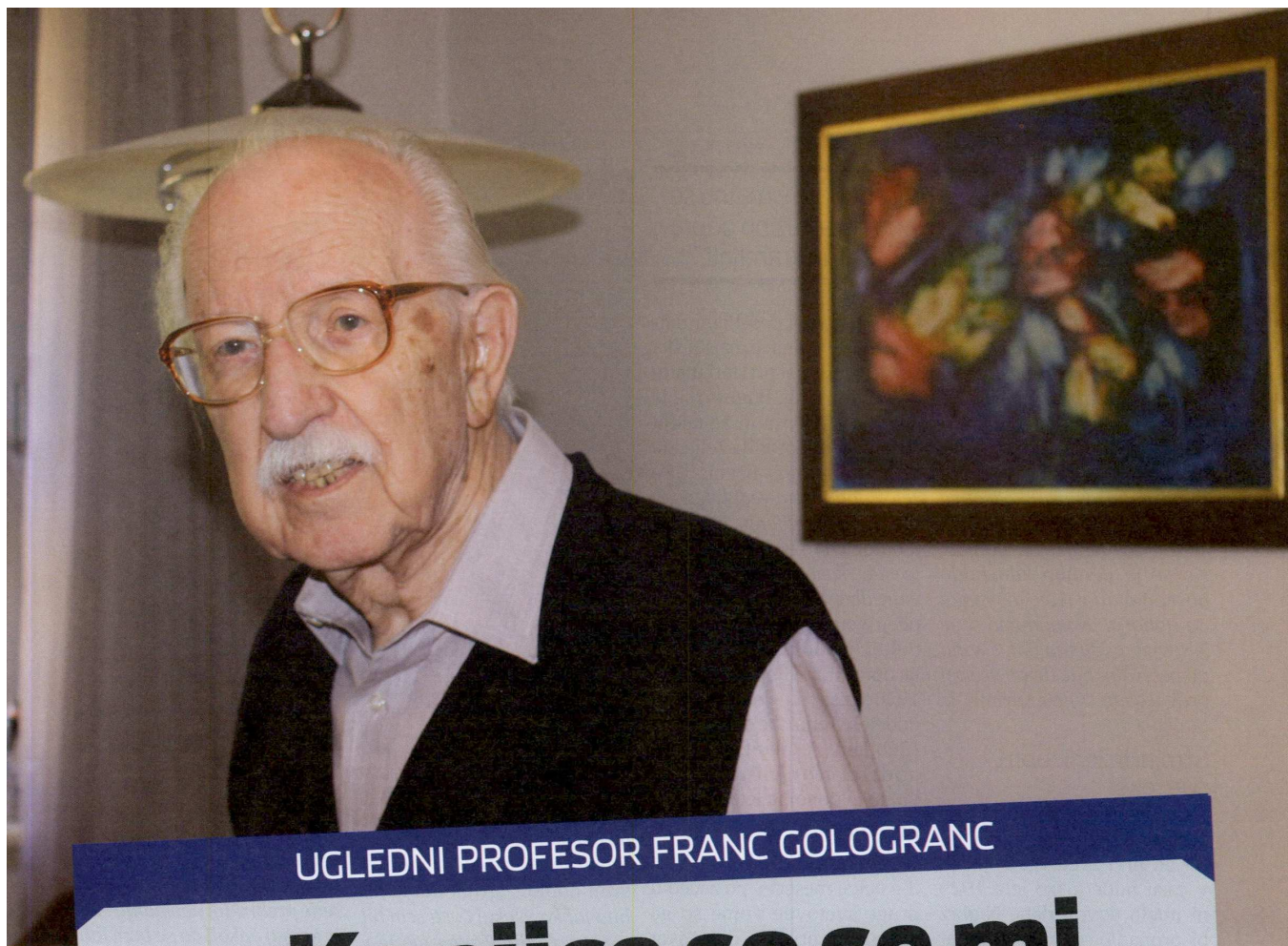

UGLEDNI PROFESOR FRANC GOLOGRANC

»Konjice so se mi zasidrale v srce«

Franc Gologranc. Januarja bo dopolnil častitljivih 100 let. Prvo desetletje je preživel pod škalskimi griči v Slovenskih Konjicah. Kako je bilo?

» Pogovarjala se je Barbara Furman

Ne pomnim, da bi se na intervju kdaj odpravljala s tolikšno dozo prijetne vznemirjenosti. Zdaj vem, zakaj. Uglajen gospod, toplega nasmeha me je očaral z dobrodušnostjo in vitalnostjo, ki je, kot pravi sam, posledica dobrih genov. Sprejel me je na ljubljanskem Viču, kjer živita s soprogo. Njo že dlje časa pestijo zdravstvene težave, zato je počivala, midva pa sva klepetala, kot da se poznavata že sto let.

Bil je osamljen otrok

V njem je še obilo življenjske dinamike, vedrine, bistrine misli in duha. Zato je spomine nízal, kot bi jih doživljal včeraj. V hiši, nasproti današnje konjiške avtobusne postaje, ki jo starejše generacije Konjičanov poznajo kot Gologrančevo, je z mamo, očetom in sestro odrasčal med letoma 1920 in 1930. „Če si v mislih priključim takratno podobo

Konjic, se mi najprej izriše železnica, ki je kraj prepolovila na dva dela. In sicer v živahnejši in bolj poseljeni zahodni del, kjer sta danes Mestni in Stari trg, ter vzhodni del pod Škalcami, kjer so bile takrat le Serajnikova, Brudermanova in naša hiša, na gričevnatem ozadju pa le še viničarija, Veste, nisem bil družaben otrok. Bolj zadržan sem bil. Pravzaprav osamljen. Ne vem, zakaj. Hodil sem v šolo in domov. Če sem si tu in tam zaželel družbe, sem šel h Goričajevim otrokom na obisk,“ pripoveduje, a v isti sapi dodaja, da mu je srce prepevalo od sreče, ko so se z družino odpravljali na

izlete na Pohorje. „Z vlakom smo se peljali do Zreč. Veste, kako prijetno doživetje je bila zame vožnja z vlakom! Iz Zreč pa smo potem peščili do Skomarja, Padeškega Vrha, Boharine ali Peska. Tod so živeli moji bratranci in sestrične. Poleti smo pri njih ostajali več dni. Na zreškem Pohorju mi je bilo vedno zelo lepo.“

Pikniki v sončnih Škalcih

Pa sončne nedelje v Škalcih so se prav tako globoko zasidrale v njegovo srce. „Mama je doma spekla kruh, dodala v malho še nekaj klobas in salam, pa smo se z družino odpravili v Škalce. Pogosto

„Ze zelo zgodaj sem vedel, kaj želim početi v življenju. Oče moji odločitvi ni nasprotoval, saj je videl, kako slabe so razmere v gradbeništvu.“

„Mama je doma spekla kruh, dodala v malho še nekaj klobas in salam, pa smo se z družino odppravili v Škalce. Tam smo posedali in kramljali.“

smo se družili s takratnima konjiškima zdravnikoma dr. Rudolfom in dr. Goričarjem in njihovima družinama. Ob nedeljah popoldne smo skupaj posedali v vinorodnih gričih in kramljali. In ne bo di ga treba! Ničkolikokrat se je zgodilo, da so prav takrat klicali zdravnika na pomoč. Ko se je denimo kdo hudo poškodoval v kakšni vasici na Pohorju. Nemudoma se je zdravnik podal na pot, s konji ali peš, v upanju, da bo prispel pravočasno,“ niza utrinke iz otroštva.

Strojni inženir bom, si je rekel

Njegov oče je imel manjše gradbeno podjetje, ki pa v letih po prvi svetovni vojni in v času hude krize leta 1929 ni imelo dovolj dela. Najbrž bi propadlo, če mu tovarnar Lavrič ne bi zagotovil vsaj nekaj gradbenih poslov na kompleksu takratne tovarne usnja. Mama je bila gospodinja, v Konjice se je preselila z Bukovžlaka pri Celju, kjer so njeni starši imeli veleposestvo z gozdovi, svoj mlin, opekarno na Ljubečni in žago v Šentjurju. Pravi, da je bil navezan na starejšo sestro, ki je po drugi svetovni vojni v Zagrebu doštudirala farmacijo, kasneje magistrirala, krajši čas je službovala v konjiški lekarni, potem se je preselila v Mozirje.

Franc je že kot desetletni fantič zapustil Konjice, najstniška leta je preživel pri stari mami na Bukovžlaku. Pogosto se je družil s knjigami in že takrat se je v njem porodila želja, da bi postal strojni inženir. „Že zelo zgodaj sem vedel, kaj želim početi v življenju. Oče mi odločitvi ni nasprotoval, saj je videl, kako slabe so razmere v gradbeništvu,“ se spominja očetovega odziva na svojo poklicno odločitev. Maturo je opravil v Celju in se leta 1938 vpisal na elektro-strojni oddelek Tehniške fakultete v Ljubljani. A takrat niti slutil ni, da so pred njim turbulentna vojna in povojna leta.

Med vojno delavec in šofer

Le nekaj mesecev po začetku druge svetovne vojne so ga poslali na prisilno delo. Ker je imel končanih nekaj semestrov na tehniški fakulteti, so ga napotili na Dunaj, v eno tamkajšnjih tovarn, kjer so proizvajali opremo za letalsko industrijo. Leto in pol je delal v njej. Po 11 ur na dan. Sredi leta 1943, ko je Nemcem že trda predla, so ga vpoklicali v nemško vojsko, saj so potrebovali okrepitev. Bil je šofer. Na tisoče in tisoče kilometrov je prevozil v vojni vihri. Maja 1945 so jih v bližini Berlina zajeli Američani, ti pa so jih nato predali An-

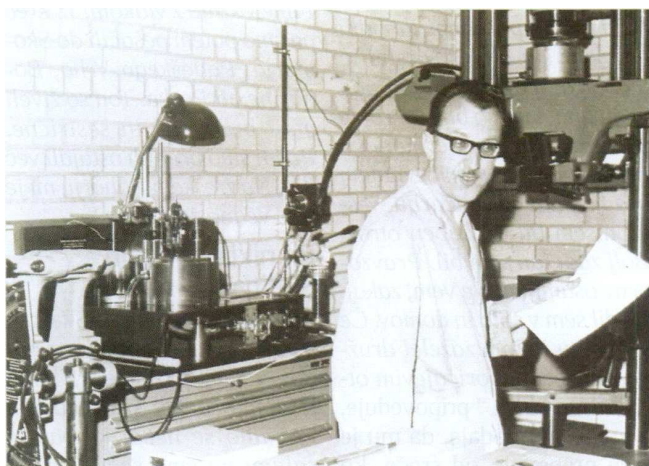
Prijetno toplino je čutiti v njegovem stanovanju na Viču v Ljubljani.

gležem. Angleži so jih poslali na dansko mejo. Od tam se je jeseni leta 1945 živ in zdrav vrnil domov. „Tudi doma mi bilo lahko. Nekaj časa sem bil zaprt v Celju. Zatem me je v Slovenskih Konjicah takratna UDBA, jugoslovanska tajna policija, zasliševala. Hude psihične pritiske so izvajali nad menoj. To je bil tak čas, veste. Prepreden s strahovi,

dvomi, sumničenji in krivicami. Najbolj me je psihično sesulo, ko so mi prepovedala študij za eno leto. No, nekako sem prebrodil naslednje leto in komaj čakal, da se bom lahko vrnil na fakulteto.“

Takoj po diplomi v železarno

Toliko bolj srečen je bil, ko je po šestletnem premoru lahko znova sedel v klopi

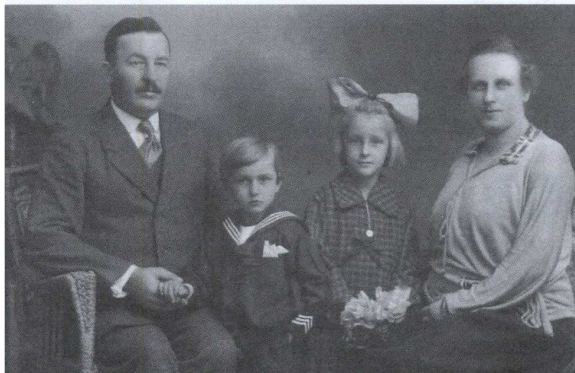

Laboratorij na strojni fakulteti je bil njegov drugi dom.

Fotografija Gologrančeve hiše, posneta v osemdesetih.

„Veste, nisem bil družaben otrok. Bolj zadržan sem bil. Ne vem, zakaj. Hodil sem v šolo in domov. Če sem si tu in tam zaželel družbe, sem šel h Goričajevim otrokom na obisk.“

Ena redkih fotografij družine Gologranc.

na Tehniški fakulteti v Ljubljani. „Študiral sem sicer v zelo skromnih razmerah. V utesnjenih prostorih, brez zadostne literature in opreme, a v nas je vrela vedoželjnost. Takrat je študij trajal pet let. Diplomiral sem leta 1950. V prvi generaciji diplomantov druge stopnje. »Kot bi bilo včeraj, se spomnim, da je bila podelitev diplom v petek popoldne, v torek pa sem že prejel odločbo od takratnih oblasti, da moram v službo v Železarno Jesenice,“ pravi in dodaja, da so bile potrebe po strojnih inženirjih v povojnih letih precejšnje, razpoložljivega kadra pa bore malo.

Doktoriral pri svetovno priznanem profesorju

Zatem je izkušnje strojnega inženirja nabiral v Centralnem projektivnem biroju Ministrstva za težko industrijo ter na specializaciji v tovarnah obdelovalnih strojev Waldrich in Schiess v nekdanji Zvezi republik Nemčiji. Leta 1952 je bil imenovan za asistenta na Inštitutu za mehansko tehnologijo Fakultete za strojništvo v Ljubljani. V začetku je bilo njegovo strokovno in pedagoško delo usmerjeno v širše področje mehanske tehnologije in obdelovalnih strojev, pozneje pa se je habilitiral za takrat na novo vpeljano tehniško disciplino – tehniko preoblikovanja in teorijo plastičnega preoblikovanja. Kot znanstveni sodelavec je sodeloval z Inštitutom za preoblikovalno tehniko Univerze v Stuttgartu, kjer je doktoriral leta 1975.

„Doktorsko delo sem sicer opravil relativno pozno, a ponosen sem, da sem doktoriral pri enem od najbolj eminentnih profesorjev s področja strojništva na svetu. To je bil prof. dr. Kurt Lange, izjemno spoštovana avtoriteta svetovnega kova. Doktoriral sem na temo določevanja krivulj plastičnosti za tanke pločevine,“ pojasnjuje prof. Gologranc, ki je nekaj let kasneje postal izredni, nato pa redni profesor na Fakulteti za strojništvo v Ljubljani. Do upokojitve leta 1989 je bil mentor več kot sto diplomantom na dodiplomskem in podiplomskem študiju strojništva.

Šteje toliko let kot ljubljanska Univerza

Ob tem velja posebej poudariti Gologrančevo znanstveno-raziskovalno delo. Prve sistematične raziskave hladnega masivnega preoblikovanja jekel so se začele leta 1968 v Laboratoriju za preoblikovanje, ta laboratorij je bil na fakulteti ustanovljen prav na njegovo pobudo. Raziskave je pozneje razširil na

Za rojstni dan si želim le miru. Pa da bi bilo med ljudmi več razumevanja in spoštovanja.

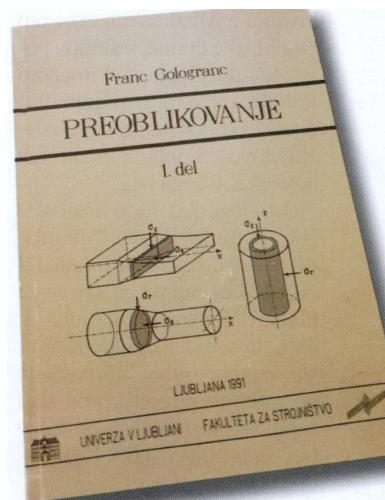
področje identifikacije tanke in debele pločevine, preoblikovanje z visokimi tlaki ter v razvoj računalniško podprte eksperimentalne opreme za ugotavljanje preoblikovalnih karakteristik. Njegovo ime je spoštovano v domači in tuji industriji, svoj pečat pa je mlajšim generacijam pustil s številnimi raziskovalnimi in aplikativnimi nalogami za industrijo in več kot 50 strokovnimi članki in razpravami. Med drugim je pomembno prispeval k razvoju novih tehnoloških metod, uvedbi vnaprejšnjega ocenjevanja stabilnosti procesov v podjetjih Saturnus, TAM, IMV, EMO, TOMOS in številnih manjših.

Fakulteta za strojništvo je zaradi njegovega ugleda v širšem mednarodnem prostoru lažje navezovala stike s tujimi univerzami in inštituti. Napisal je pet strokovnih knjig, med drugim prvi učbenik za področje preoblikovanja, ki so ga poleg študentov uporabljali tudi v slovenski kovinski industriji. Ob tem ne gre prezreti zanimivosti, da je profesor Gologranc le mesec in pol mlajši od Univerze v Ljubljani. Univerza bo to leto obležila 100. obletnico, on pa bo 100. rojstni dan praznoval januarja 2020.

Želi si miru in razumevanja

Sto svečk na rojstnodnevni torti ne bo pihal, pravi. „Moje rojstnodnevne želje niso velike. Jaz sem svoje doživel. Imel sem zanimivo življenje, prepredeno z dobrim in slabim. Opravljal sem poklic, ki me je osrečeval, ob sebi pa sem imel razumevajočo soprogo, ki je potrpežljivo prenašala moje pogoste odsotnosti. Hvaležen sem ji za to. Srečen sem lahko tudi zato, ker sem preživel drugo svetovno vojno, ki je vzela milijone

Bil je vrhunski strokovnjak za preoblikovanje tankih pločevin.

Ena od njegovih strokovnih knjig.

življenj. Danes si želim le miru. Pa da bi bilo med ljudmi več razumevanja in spoštovanja. Živimo v zahtevnih časih, število prebivalstva se ne zadržno več, politične elite pa nimajo jasnih odgovorov na nakopičene okoljske, socialne, ekonomske težave,“ poudarja skorajšnji 100-letnik, ki še vedno vsak dan sede za računalnik. In to kljub temu, da je slep. Posebna programska oprema mu besedilo prevede v zvočne zapise.

Gologrančeva hiša pa še kar sameva

V njegovi rojstni hiši sredi Slovenskih Konjic že desetletja ni več življenja. „Z ženo sva v njej rada preživljala poletne mesece, saj sva pogosto prihajala v Konjice. To mesto se je zasukalo v moje srce. Sredi osemdesetih let sem zaradi težav z vidom avto prodal, vožnja z avtobusom pa je bila za naju vedno bolj naporna. Zato sem se odločil, da hišo prodam,“ pojasnjuje in dodaja, da je kupca zanjo dlje časa iskal. Za nakup se je zanimalo kar nekaj večjih podjetnikov s Konjiškega, kupila sta jo zakonca iz Slovenskih Konjic.

